

Impressies broedseizoen 2012

*Jonge Raven op een nest bij Maashorst (NB),
30 april 2012. Foto: Marc Gottenbos*

Inmiddels zit het broedseizoen van 2012 er alweer grotendeels op. Het begon in maart met droog en warm weer, wat een herhaling van de zonnige lente van vorig jaar leek te beloven. Dat pakte toch anders uit. In april was het koel en vrij nat, en dat zette door totdat eind mei een zomerse periode aantrad. Al met al wisselende weersomstandigheden, maar toch voldoende geschikt om broedvogels te inventariseren. Een greep uit de berichten.

Malaise in het grasland?

Al in maart viel het op dat er weinig Kieviten waren. Dat Grutto's op veel plaatsen tegenwoordig dun gezaaid zijn, begint al bijna 'normaal' te worden. Dat nu ook grote gebieden zonder Kieviten bleven, is veront-rustend. Ook Gele Kwikstaarten, voor zover nog in graslanden broedend, leken er weinig te zijn, of vertoonden ze toch vanwege koude weersomstandigheden onopvallend gedrag? Dit laatste lijkt het geval, want in het laatst van mei waren er soms toch alarmerende vogels in eerste 'lege' gebieden.

De Kwartelkoning, daarentegen, lijkt een beter jaar te beleven. In de laatste week van mei waren al zo'n 80 roepplekken bekend, tegen een twintigtal een jaar eerder op hetzelfde moment. Verheugend is ook dat de bijna uitgestorven Grauwe Gors op diverse plekken in het oostelijk Rivierengebied (en het aansluitende deel van Duitsland) opdook. Of zich ook nog vogels op de akkers gaan vestigen (dat kan tot in de zomer plaatsvinden), moeten we nog even afwachten.

Afrika-trekkers deels laat en weinig

Vogels die diep in Afrika overwinteren, lieten veelal een ongewoon aankomstpa-troon zien. De voorhoede arriveerde op een normaal tijdstip, maar de grote meute was aan de late kant. Een voorbeeld is de Boerenzwaluw, waarvan de eerste vogels half maart verschenen. Begin mei was op de broedplaatsen echter nog niet de helft van de normale aantallen aanwezig. Typische Sahel-soorten als Oeverzwaluw, Rietzanger en Grasmus waren bovendien merkbaar schaarser dan een jaar geleden (al was dat een heel goed jaar). Dat zal waarschijnlijk niet los staan van de tegenvallende neerslagcijfers (een kwart minder dan gemiddeld) in de Sahel. De aankomst in twee golven kan het inventariseren bemoeilijken. Zo zongen Kleine Karekieten die begin mei gearriveerd waren prima, maar waren ze aanmerkelijk stiller later in mei, toen er veel karekieten in een tweede golf arriveerden. Bij de Tuinfluiter speelde hetzelfde. Tot 20 mei (weersomslag) waren er in de BMP-gebieden nog maar enkele Bosrietzangers te horen. Enkele dagen later zaten er in dezelfde gebieden soms 30 tot 40 druk te zingen.

Ook Grote Karekieten in de Randmeren leken eerst schokkend schaars, maar na half mei trok dat geheel bij. Overigens wel een late aankomst van deze soort. Dat de Zomertortel op de meeste plaatsen met een lampje te zoeken was, is tegenwoordig gebruikelijk.

Sommige Afrika-trekkers deden het overigens redelijk tot goed. Zo was het opnieuw een vrij goed jaar voor Fluiters, althans in bossen op de armere gronden, terwijl ook Bonte en Grauwe Vliegenvangers, Gekraagde Roodstaarten en Sprinkhaanzangers volop te horen waren. Het mooie weer eind mei is door menige teller te baat genomen om gebieden af te zoeken op Nachtzwaluwen. Dat trof goed, want de (net aangekomen?) ratelaars lieten zich goed horen! Grauwe Klauwieren arriveerden vooral in de laatste tien dagen van mei. In delen van Drenthe konden al tientallen paren of mannetjes aan het papier worden toevertrouwd. De voorspelling dat het een wat mager jaar van de Grauwe Klauwier zou worden, na het topjaar 2011, lijkt nog wel eens mee te kunnen vallen. Goed opletten dus op deze soms wat teruggetrokken levende soort. Of het onze Gierzwaluwen betreft is natuurlijk de vraag, maar de passage van ruim 41.000 ex. op 26 mei langs Breskens is het vermelden zeker waard. Het betekende zowaar een verdubbeling van het oude dagrecord, dat al uit 1981 dateerde.

Effect van vorst in februari?

Vroeg in het seizoen was het afwachten wat het effect van het korte maar pittige wintertje was. Enige afname lijkt er bij o.a. Meerkoet, Waterhoen en Waterral, maar de meeste 'wintergevoelige' standvogels, zoals Groene Specht, Grote Lijster, mezen en Winterkoning lieten nauwelijks terugval zien. Of dat ook voor de IJsvogel geldt, is nog een open vraag. Opmerkelijk is het grote aantal Appelvinken. Eind maart waren Appelvinken zeer actief en lokaal waren er zoveel dat het recordjaar 1997 weer in herinnering werd gebracht.

Bijzondere soorten

Vanaf half mei vond een influx van Witwangsterns plaats. In een moerasgebied in het noorden van het land bleven zo'n 30

vogels hangen die met nestmateriaal gingen slepen. Als dat doorzet, zou het de eerste 'kolonie' kunnen worden sinds midden jaren zestig. Solitaire broedgevallen zijn ook recenter nog vastgesteld, het laatst in 1999.

Spectaculair nieuws was er van de Zeearend. Broedparen in het Lauwersmeer, Roggebotzand en de Biesbosch (nieuwe locatie) waren eind mei bezig met het verzorgen van nestjongen. In de Oostvaardersplassen zakte het oude nest uit de boom maar werd verrassend snel een nieuw nest gebouwd waarop in mei een jong te zien was.

Ook de Oehoe deed het goed met landelijk zeker 10 broedparen. Eén van de vogels van het paartje dat met 'Beleef de lente' gevolgd kon worden, werd in mei echter dood gevonden. De Raaf lijdt in het kerngebied op de Veluwe al jaren een wat kwakkelend bestaan. Misschien gedwongen door voedselproblemen aldaar worden inmiddels nieuwe plekken bezet, soms op grote afstand. Dit jaar wisten broedparen in Zuid-Holland en bij Uden NB met succes te broeden. In beide gevallen gaat het om de eerste 'wilde' broedgevallen in die provincies sinds meer dan een eeuw. Tijdens een BMP-ronde op Terschelling werden eind april twee Witbandkruisbekken gevonden die een maand later nog aanwezig waren. Spannend, zo laat in het voorjaar, al ontbraken duidelijke aanwijzingen voor een broedpoging. Deze soort heeft nog nooit met zekerheid in ons land gebroed. Opvallend genoeg vond dit jaar het eerste zekere broedgeval in Denemarken plaats, met uitvliegende jongen op 29 april.

Pontische Meeuw nieuwe broedvogel

Een 5kj man Pontische Meeuw blijkt gepaard met een geringde Zilvermeeuw vrouw en een nest te hebben (3 eieren op 16 mei) in een kolonie op sluiscomplex Amerongen (Ut). Vanwege de vegetatie is het onbekend of er jongen uitgekomen zijn.

● Fred Hustings, Arjan Boele
& Arend van Dijk